

Perezagua batailoiko komunistak

Zigoitiko Etxaguen herrixkan hamabi lagunen gorpuak lurpetik azaleratu ditu Aranzadi Zientzia Elkarteak. Zantzu guztien arabera, Facundo Perezagua batailoi komunistako kideak izan daitezke, 1936ko gerra zibilean borrokaldi ugaritan parte hartu zuen taldea.

| URKO APAOLAZA AVILA |

ETXAGUENGO ELIZAREN ondoan, errepide berri batek erdi ezkutaturik, hobi bat azaleratu du Aranzadik. Euskal Herrian gerra zibileko gorpuak berreskuratzeko lanetan orain arte azaleratu den hobi handiena da. Hamabi lagunen hezurak aurkitu dituzte, baina Pako Etxeberria Aranzadiko ikerlariaren esanetan, beste hainbaten aztarnak ere egon litezke. Beste kasu askotan bezala, ordea, ezin izango dituzte guztiak azaleratu, 1936az geroztik egindako errepide batek erdiz erdi harrapatu baitzuen hobia.

Aranzadik 2000. urtetik darama halako indusketak egiten eta azken urteetan makina bat gorpuzkin berreskuratu dituzte Euskal Herrian eta Espainian. Dena den, indusketa horietan jarduten duen Lourdes Errasti antropologoak *Gipuzkoako Hitza*-ri azaldu dioenez “badirudi azkenetan dagoela gai hau”, hobiak aurkitzeko informazioa duten pertsonak hiltzen ari direlako: “Ezinbestekoa da norbaitek pista bat ematea, hor dago gakoa” dio Errastik.

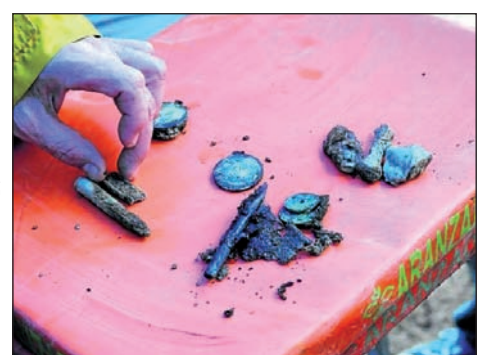
Zigoitian, herritarrek betidanik jakin izan dute faxistek leku horretan hainbat lagun hiltzak lurperatu zituztela; etxe barruetan isilpean aipatutako kontua izan da. Duela gutxi, inizatiba hartu eta erakundeekin harremanetan jarri ziren Felix Placer apaiza eta Marisol Hernando Etxaguengo administrazio batzordeko presidentea. Apirilaren 4an hasi eta bukatu zituzten lanak arkeologoek.

Azalduetako hezurak 1936ko abenduan Legutioko borrokaldian hildako milizianoenak izan daitezke.

EUSKADI.NET

DIARIO DE NOTICIAS DE ALAVA

Ezkerrean, milizianoen gorpuzkinak. Goian, hezurren artean aurkitutako objektuak.

Legutioko borrokaldian abertzale eta ezkertiarrek hartu zuten parte eta frankisten menpe zegoen Gasteizera iristea zuten helburu. Baina ez zuten Legutiotik igarotzea lortu eta inguru horretan hildako ugari izan zituzten; esperientzia falta aipatu izan da porrot hura azaltzeko orduan.

Aranzadiren ustez, Etxagunenen azalduetako gorpuzkinak Facundo Perezagua batailoi komunistako kideenak izan daitezke, buruz behera lurperatu baitzituzten, “ateoak bezala”, Placer-en hitzetan. Hezurren artean hainbat arkatz eta txanpon ere azaldu dira.

Perezagua batailoia

Legution borrokatu ziren 25 batailoietako bat zen Perezagua. 1936ko udaran sortu zen, batez ere Meatzaldeko komunistez osaturik. Legutioko borrokaldian parte hartu zuen, Otxandioko aldean, eta hantxe hil zituzten kide ugari.

Ondoren, 1937ko otsailan Asturiasera bidali zituzten, Agirren

Gobernuak Oviedo hiria erasotzeko eratu zituen euskal brigaden barruan. Perezaguako kideek mendigain estrategiko bat menperatzea lortu zuten, baina han ere operazio orokorrak huts egin zuen; Areces herrixkako hondamena da borrokaldi hartako gertaera ezagunena, Candido Saseta komandantea hil zutenekoa, hain zuzen.

1937ko udaran Perezagua batailoia kasik deseginda zegoen, bertako miliziano asko hilda edo atxilotuta zeuden. Hala ere, beste batailoi batekin batu eta borrokan jarraitu zuten Perezaguako komunistek, harik eta 1937ko abuztuan Santoñan italiarren aurrean amore eman zuten arte, beste milaka gudarirekin. Irailaren 4an, Santoñako presoak frankisten esku geratu zirenean, fusilatu zuten lehenengo pertsona Manuel Egidazu Garai bilbotarra izan zen, Facundo Perezagua batailoiko komandante-burua. ■

